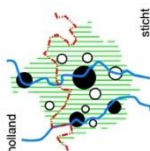

NIEUWSBRIEF

November 2017 nr. 10

STICHTS-HOLLANDSE HISTORISCHE VERENIGING
opgericht in 1957

gevestigd te Woerden

Werkgebied: De (voormalige) gemeenten: Bodegraven, Driebruggen, Harmelen, Kamerik, Linschoten, Montfoort, Oudewater, Snelrewaard, Willeskop, Woerden, Zegveld
Adres: Bekenlaan 20, 3448 XC Woerden / tel. 06-50 25 78 22 / mail@shhv.info / www.shhv.info
Bank: IBAN: NL42 RBRB 0943 3513 40 t.n.v. Stichts-Hollandse Historische Vereniging te Woerden
KvK-nummer: 40.46.44.34

Uit het bestuur

Van de voorzitter

Jubileum

Op 27 december 1957 werd, toen nog onder de naam "Historische Vereniging Woerden en omstreken", onze vereniging opgericht. Zestig jaar geleden dus en dat is reden voor een bescheiden viering. Eind van dit jaar, of kort na de jaarwisseling, verschijnt een bijzondere uitgave van Heemtijdinghen. Daarin kijken we niet alleen terug op een van onze oprichters – Nico Plomp, die eerder dit jaar overleed – maar we kijken ook vooruit naar een mogelijk nieuwe activiteit. Wat dat is ... blijft nog even geheim! En verder hebben we voor ieder lid dat daar interesse in heeft een cadeautje in de vorm van een prachtige reproductie van een afbeelding uit circa 1500 waarop het land tussen IJssel en Rijn is afgebeeld. Met dank aan Het Utrechts Archief.

Het land tussen IJssel en Rijn, onbekende kaartmaker ca. 1500 (Utrechts Archief)
U aangeboden door de SHHV ter gelegenheid van het 60-jarig jubileum 1957-2017

Wie vroeger nog geschiedenisles heeft gehad met een jaartallenboekje weet dat in 1498 door Keizer Maximiliaan Frederik van Egmond tot graaf werd verheven, en wel over Buren en Leerdam. En in 1500 werd Karel de Vijfde geboren (in Gent). Deze Heer der Nederlanden krijgt het op jonge leeftijd, in 1515, al aan de stok met Greate Pier uit Kimswerd. Op 31 oktober 1517 publiceerde Maarten Luther zijn 95 stellingen, een datum die wel wordt gezien als het begin van het protestantisme. En in 1525 wordt Pieter Brueghel (de Oudere) geboren, later geïnspireerd door de schilder Jeroen Bosch.

Memorabel is ook het jaar 1548, wanneer feitelijk ons land voor het eerst een bestuurlijke eenheid wordt. De 'rijksdag' van Karel de Vijfde bepaalt dan dat de Lage Landen niet meer vallen onder de rechtsspraak van de Keizer, en dat dus ook de financiële verplichtingen aan het Duitse Rijk komen te vervallen. Erg gelukkig is de start van de jonge natie niet want in 1557 gaat de staat failliet, mede door enkele jaren van mislukte oogsten, pestuitbraken en ander onheil. En dan hebben we het nog niet over de aanloop naar de Tachtigjarige Oorlog... Wel, onze 'cadeaukaart' heeft eigenlijk met dat alles te maken. De kaart is op te halen bij de boekentafel tijdens onze komende lezingen.

NIEUWSBRIEF

November 2017 nr. 10

Extra Algemene Ledenvergadering – herhaalde aankondiging

In de twee vorige Nieuwsbrieven werd al kort gememoreerd dat het bestuur voor onze vereniging de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) wil aanvragen. Daarmee wordt het mogelijk om legaten, giften en donaties aan de SHHV 'fiscaalvriendelijk' te behandelen. Iets soortgelijks beogen we voor de Stichting Stichts-Hollandse Bijdragen (SHB) waarmee wij onder andere de uitgave van boeken mogelijk maken. Om de ANBI-status te kunnen aanvragen moeten de statuten worden aangepast, wat er op neer komt dat ze eigenlijk opnieuw worden vastgesteld. Op 14 december aanstaande, in de pauze van de reguliere lezing in De Dam te Woerden, vindt daartoe een extra Algemene Ledenvergadering van de SHHV plaats. De agenda vindt u in de Nieuwsbrief van oktober 2017 en de relevante stukken staan op onze website.

Niek de Kort – SHHV voorzitter

Komende activiteiten

Woensdag 22 november, 20.00 uur

500 jaar Reformatie in Woerden en omgeving – een lezing door Sander Wassing

Locatie: Lutherse Kerk, Jan de Bakkerstraat 11 te Woerden

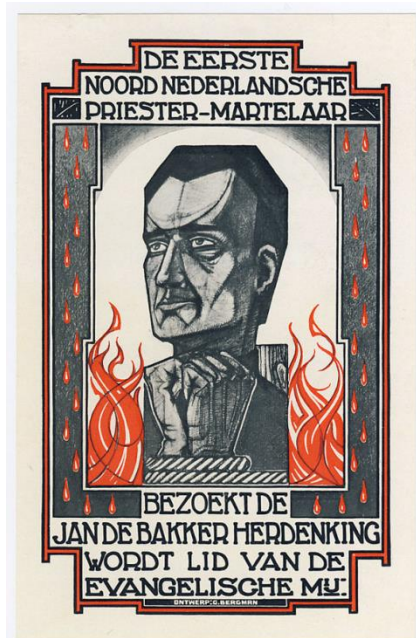
Maarten Luther, geschilderd door Lucas Cranach de Oudere in 1529 (bron: Uffizi Galley).

De jaarlijkse ds. Haitmalezing in de Lutherse Kerk wordt verzorgd door Sander Wassing en kreeg als ondertitel mee: "Hoe het 'Lutherde' in zestiende-eeuws Holland". Dat zit zo. Maarten Luther maakt op 31 oktober 1517 zijn beroemde 95 stellingen openbaar. De geestelijke veroorzaakt hiermee een blijvende scheuring in kerkelijk Europa. Zijn opvattingen zorgen voor hevige commotie. In de aanloop naar zijn banvonnissen op de Rijksdag van Worms (1521) uit Luther al stevige kritiek op praktijken binnen de Rooms-Katholieke kerk. Tijdens een donderende preek, in 1518, laat hij vanaf de kansel zijn misnoegen blijken over de handel in aflaten. En in zijn verhandeling over de goede werken (1520) schopt Luther ook nog eens tegen de fundamenten van het kloosterleven. Fietstochten met Luther als thema, lezingen en exposities door heel Duitsland: niets is anno 2017 te gek om de grote voorman van de Reformatie, Maarten Luther te herdenken. Nu lijkt het misschien heel normaal om over de beroemde Reformator uit de zestiende eeuw te spreken, maar dat is het in Luthers tijd allerminst!

De Woerdense pastoor Jan de Bakker – en anderen na hem – komen in de problemen als zij naar buiten treden met hun Lutherse sympathieën. Op het Kasteel in Woerden wachten De Bakker en anderen hun ketterproces af. Dat proces begint op 10 mei 1525, waarbij Jan de Bakker vastzit in de Voorpoort in Den Haag. Het verhoor duurt maar liefst vier maanden. Zijn ideeën inslikken, zoals de landvoogdes Margaretha van Oostenrijk wilde?

NIEUWSBRIEF

November 2017 nr. 10

Grafiek van Gerard Bergman (1899-1980). De Evangelische Maatschappij is een Protestantse vernieuwingsbeweging uit 1853 en maakt nu deel uit van de Stichting Nederlands Protestants Convent.

Niets van dat alles. De Bakker verklaart zelfs het celibaat te verwerpen en vertrouwt zijn ondervragers toe dat hij in het geheim getrouwd is. Op 11 november volgt zijn veroordeling tot de brandstapel: "*te povre toe gebrant zulcx dat van hem geene memorie meer zij.*"

Vier dagen later wordt het vonnis voltrokken in de buurt van het huidige Binnenhof. Zijn dood is ronduit gruwelijk – terwijl naar het schijnt zijn medegevangenen Psalm 31 en het Te Deum zongen...

In Duitsland staat men uitgebreid stil bij de 500-ste verjaardag van de publicatie van de stellingen van Luther. Ook in Nederland en zeker in Woerden, de stad met de oudste Lutherse gemeente, mogen we niet voorbijgaan aan het Lutherjaar. Hoe 'Luthers' was Jan de Bakker eigenlijk? Welke risico's liepen mensen die sympathiek stonden ten aanzien van Luthers' idealen? Hoe benutte Luther de drukpers om zijn geschriften te verspreiden en hoe ontwikkelde de Reformatie zich in Woerden gedurende het laatste kwart van de zestiende eeuw? Deze en andere vragen komen tijdens de lezing uitgebreid aan de orde.

Sander Wassing is historicus en als conservator verbonden aan de Stichting Historisch Museum te Hazerswoude. Museum Het Catharijneconvent organiseert tot en met 28 januari 2018 een tentoonstelling over Luther.

Vooruitblik lezingen – aanvang 20.00 uur, toegang gratis

Donderdag 14 december Karel Innemée – *Het verhaal achter de Woerdense Altaarsteen* – De Dam, Woerden. **Let op:** in de pauze een korte Extra Algemene Ledenvergadering i.v.m. statutenwijziging.

Dinsdag 23 januari 2018 Kees Nieuwenhuijsen – *Graafschap Holland en perikelen met de Bisschop* – De Dam, Woerden

Dinsdag 20 februari 2018 Cees Eysberg – *Nederland Schaatsland* – en Niek de Kort – *IJstijden van alle tijden* – De Dam, Woerden

Wetenswaardigheden

"Vroeg middeleeuws nieuws uit Regio Utrecht"

Door prof. dr. Marco Mostert – 12 december 20.00 uur

Historische Vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens, Dorpsstraat 1 te Vleuten

Kosten €5,-, aanmelden via: activiteiten@histvervdmh.nl

Op dinsdag 12 december organiseert de Historische Vereniging Vleuten, de Meern, Haarzuilens & Leidsche Rijn een lezing met Prof. Dr. Marco Mostert over de ontwikkelingen in de vroege middeleeuwen in de regio Utrecht. We wisten altijd al vrij veel over de tijd die volgde op het vertrek van de Romeinen.

NIEUWSBRIEF

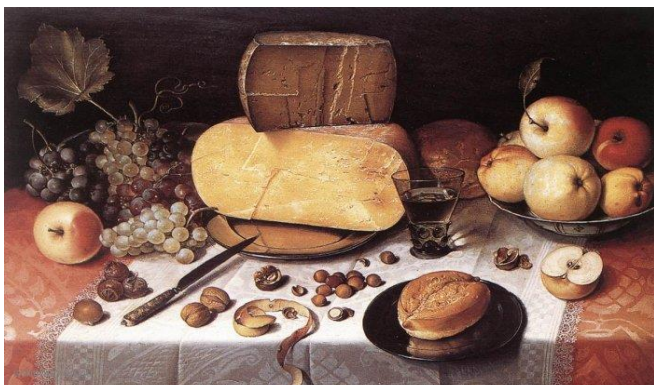
November 2017 nr. 10

*De Noormannen branden Dorestad plat.
Schoolplaat van J.H. Isings (1927).*

In Dorestad, bij Wijk bij Duurstede, ontstond er een handelsnederzetting, als een spin in een netwerk dat zich uitstrekte van de Oostzee tot Engeland en van Scandinavië tot het Rijngebied. Over dit handelsnetwerk weten we vooral veel uit de opgravingen die in Dorestad hebben plaatsgevonden. Maar de plaats komt ook in veel geschreven bronnen voor. En in Utrecht kwam Willibrord, een geestelijke uit Engeland, aan wal, die aan het eind van de zevende eeuw het christendom definitief naar de noordelijke Nederlanden bracht. Over hem en zijn opvolgers hebben we veel geschreven teksten, en over de plaats waar ze zich vestigden, het Utrechtse Dom-plein, weten we ook het nodige uit opgravingen. Die verhalen zijn bekend. Maar er is ook nieuws te melden, bijvoorbeeld over de vraag, waarom Willibrord zich nu juist in Utrecht vestigde. De recente grootschalige opgravingen aan de oevers van de Rijn ten westen van Utrecht kunnen daarover vertellen. En wie weet komt er de komende jaren nog meer tevoorschijn.

"ONBEPERKT HOUDBAAR 400 jaar Kaas in de Kunst"
Stadsmuseum Woerden – tot en met 11 maart 2018
Gratis toegang voor leden van de SHHV

*Floris Claesz van Dijck - Stilleven met fruit, noten en kaas
(1613) – Collectie Frans Hals Museum, Haarlem.*

als hyperrealistisch geschilderde kaasboterhammen die er nog 'echter' uitzien dan in het echt. Populaire kunstenaars en kunstvormen laten zich eveneens inspireren door Hollands meest iconisch voedingsmiddel, denk aan Dick Bruna of de posters van Loesje.

De expositie zet pronkstukken van de zeventiende-eeuwse meesters naast prachtexemplaren van moderne en hedendaagse kunstenaars. Het resultaat is een zeer diverse verzameling waarin de werken één ding gemeen hebben: ons Hollandse goud staat centraal. Met werken uit de Gouden Eeuw, in bruikleen van het Rijksmuseum in Amsterdam en het Centraal Museum te Utrecht. Ook in de moderne en hedendaagse beeldende kunst wordt kaas veelvuldig afgebeeld. Bijvoorbeeld

Waarom worden kunstenaars van alle tijden gegrepen door kaas? En hebben zij een bedoeling met hun werk? Welke zeventiende-eeuwse particulieren kochten stillevens en waarom werd er nou net kaas op afgebeeld? Vinden de hedendaagse kunstenaars hun inspiratie bij hun illustere zeventiende-eeuwse voorgangers of juist niet? Je komt het allemaal te weten in de expositie Onbeperkt houdbaar, 400 jaar kaas in de kunst.

Deze Nieuwsbrief is namens het bestuur samengesteld, onder dank aan de vele informanten en tipgevers. **Suggesties voor de volgende Nieuwsbrief? Mail de informatie naar mail@shhv.info**